83. rész

Mottó:

„Amelyik nemzet a múltját nem ismeri, az a jelenét sem érti, s a jövőjét meg nem teremtheti!”

Öt perc történelem fiataloknak és minden érdeklődőnek

„Magyar vagyok, legszebb ország a hazám” (Petőfi)

Küldetéses nemzet vagyunk

Európának szüksége van Magyarországra… amely soha nem hagyta magát legyőzni

Nagy Háború kirobbantása és a világ újra felosztásának kezdete

Európa a Nagy Háború előtti években

Az előző, 82. részben a Balkán háborúk rövid története rávilágított arra, hogy a Balkán a *„puskaporos hordó”.* Itt lehet és itt kell egy olyan konfliktust előidézni, ami aztán egész Európára hatással lesz. Az európai nagy- és kisebb hatalmak 1914-re már rendezték soraikat, felfegyverkeztek, csupán egy háborús okra vártak. A *„casus bellit”,* a háborús okot a *szarajevói merénylet* szolgáltatta. *Gavrilo Princip*, szerb terrorista több társával együtt csak az alkalomra várt, ami aztán *1914. június 28-án* elérkezett. A Bosznia fővárosába érkező *Ferenc Ferdinándot,* az Osztrák-Magyar Monarchia trónörökösét és feleségét több pisztolylövéssel meggyilkolták.

A szarajevói merényletet ábrázoló rajz. Ferenc Ferdinánd, osztrák-magyar trónörökös díszegyenruhában

A bécsi katonai körök Németország hatékony támogatásával azonnali hadüzenetet sürgettek. Hajtotta őket a revans vágya. Németország meg akarta tartani *Elszász-Lotaringiát,* ami azonban a háború után, 1919. június 28-án mégis a franciák kezébe került. A Monarchia pedig a szerbeken akart bosszút állni, de ennek csak egyik oka volt a trónörökös meggyilkolása. A *Balkán háborúk* jelezték a veszélyt Bécs számára, ami abban állt, hogy népek és területek fognak leválni az Osztrák-Magyar Monarchia testéből.

A berlini kongresszus ülésterme. Középen Andrássy Gyula, a Monarchia közös külügyminisztere, Bismarck német kancellár és Suvalov orosz nagykövet. Az 1905-ben az oroszokra mért győzelmet ünneplő japán vezérkar

Néhány megjegyzés a *20. század elejének globális viszonyaihoz*. Az 1878. évi *Berlini Kongresszus* kijelölte az irányt, aminek lényege Oroszország távoltartása

volt az európai politikától. Ennek ellenére a sajtó folyamatosan az orosz veszéllyel riogatta az európai népeket. A 20. század első globális eseménye az *1904-1905. évi orosz-japán háború*. Japán már 1902-ben szövetségre lépett Nagy-Britanniával. London ezt a „forgatókönyv" alapján kötött barátságot arra használta fel, hogy Japánt rávette, támadja meg a dél felé terjeszkedő oroszokat. A japánok *Port Arthur* kikötőjében 1904. február 8-án *hadüzenet nélkül* megtámadták Oroszországot. (Erről nem készült annyi film, könyv, dokumentum és a többi tudatformáló anyag, mint az 1941. december 7-ei *Pearl Harbor* elleni támadásról. Ez utóbbi túltárgyalt eseményből csak egy tény maradt ki, hogy az is angolszász sugallatra történt.)

Ez a Port Arthur-i volt az első olyan jelentős *katonai-politikai* esemény, ami felrúgta a korábban természetes módon betartandó törvényeket, semmibe vette a szerződéseket. Aztán ilyen lesz az egész Versailles-i békekötés folyamata. Oroszországnak volt elég baja a belpolitikájában is. Az éhség, a hideg, az elégedetlenség *1905. január 9-én* Szentpéterváron az utcára vitte a tömeget. A tüntetőkbe a cári fegyveres erők belelőttek. A *„véres vasárnapnak"* több, mint száz halálos áldozata volt. *II. Miklós* /1894-1917/ cár felmérve az erőviszonyokat, hajlott a nyugati hatalmakkal történő szövetségre. Talán csak azt nem tudta, hogy az antant ezt már előre eltervezte.

Benes és Maszaryk szobra ma is büszkén hirdeti Prágában, a Hradzsinban, hogy ők a csehek jeles politikusai voltak. Tisza István szobra Pesten, annak a zuglói Róheim villának a közelében, ahol meggyilkolták

A nagyhatalmak versengése a gyarmatokért

A *britek* mellett a *hollandok, belgák, franciák, portugálok* és *spanyolok* szakítottak ki hatalmas területeket Ázsia, Afrika és Latin-Amerika testéből. Az *oroszok* nem távoli kontinenseket, óceáni szigeteket gyarmatosítottak, hanem a határaikat igyekeztek kiterjeszteni déli irányba. A *németeknek* egyedül Afrikában volt egy kisebb gyarmata. Nagy-Britannia volt az a birodalom, amelynek a világ minden földrészén volt gyarmata. Ez volt az az időszak, amikor a nagyhatalmak áttértek a *piacgazdálkodásra*. Ezt a technikai fejlődés, a minél több nyersanyag feltárása, az energiahordozók megszerzése tette lehetővé. Kialakult egy gazdasági, piaci verseny. A gyarmatokban szegényebb hatalmak rájöttek, hogy csak úgy maradhatnak versenyben, ha ők is szereznek gyarmatokat. Ez azonban már csak azok rovására történhetett, akik uralták a fél világot. Ez vezetett a *világ újra felosztásához*, nevezetesen az első világháborúhoz.

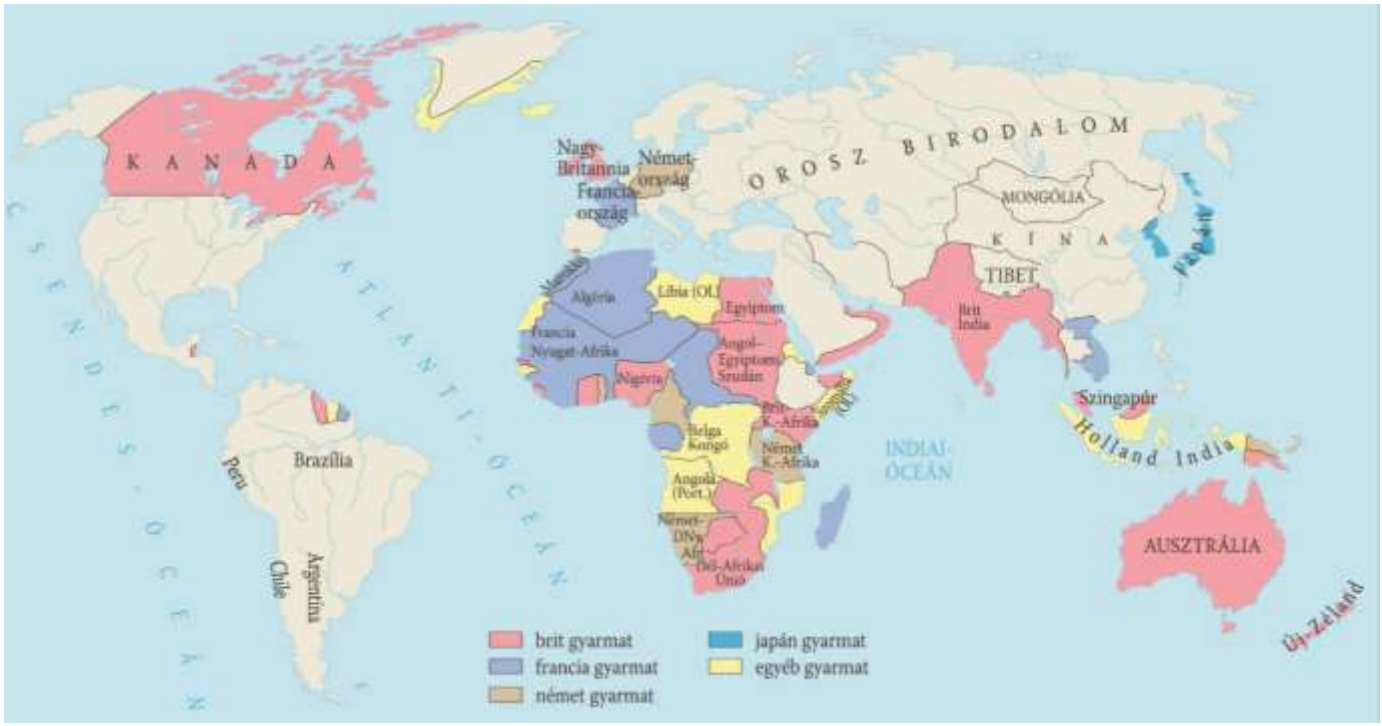

Országok	Anyaország		Gyarmat (1871)	
	Terület (1000 km²)	Lakosság (1000 fő)	Terület (1000 km²)	Lakosság (1000 fő)
Anglia	314	45 362	20 459	159 750
Franciaország	536	39 600	1 206	6 469
Hollandia	33	6 000	1 775	22 453
Portugália	89	5 550	1 917	873
Spanyolország (a Fülöp-szigetek nélkül)	497	19 500	303	6 500

Az európai anyaországok és gyarmataik a Föld szinte minden pontján

Az európai eseményekre egyre élénkebben figyelő *Egyesült Államok* rettegett attól, hogy Németország és Oroszország összefogjon. Szem előtt tartották *Bismarck* kancellár kijelentését, hogy *„Az oroszokkal jóba kell lenni!”* Jól tudták a nyugati szövetségesek, ha a két ország szövetségre lép, az legyőzhetetlen gazdasági, katonai erőt jelentett volna. Márpedig ez terveikkel szöges ellentétben állt. A megoldást az éppen ezekben az években széthulló Oszmán Birodalom helyzete szolgáltatta. Ijesztő volt, elsősorban London számára, hogy a 19. század végén a németek egy *Berlin-Bagdad vasútvonal* megépítését tervezték. Berlin finanszírozta volna az építkezést, s a már akkor is fontos szerepet játszó energiahordozó, a kőolaj Európába szállítása volt a cél. Ez a terv azonban sértette mind az orosz, mind a brit érdekeket. A német vasútépítési terv jó alkalmat adott Londonnak a német-orosz szövetség megakadályozására.

Angliában már 1877-ben megjelent olyan térkép, ami az európai népek félelmét gerjesztette. Eszerint az Orosz Birodalom polip módjára nyújtja ki csápjait Európa országai felé

Volt azonban még egy feszültséggóc, ez pedig a *pánszláv* mozgalom terjedése. Bő száz év elteltével ez a terv is ma már egyszerűnek, könnyen átláthatónak tűnik. A pánszláv /russzofil/ mozgalmat éppen azok a cseh politikusok „találták ki”, akik ezer szállal kötődtek Londonhoz és Párizshoz, továbbá az Egyesült Államok politikájához. *Benes* és *Masaryk* gondolata gyűlöletté fokozódott, aminek célja az volt, hogy az Osztrák-Magyar Monarchiát és benne elsősorban Magyarországot szét kell robbantani. A *„népek börtöne”,* ahogy ők nevezték a közép-európai nagyhatalmat, elnyomja a szláv népeket. Bár a csehek voltak – látszólag – a terv kezdeményezői, a szláv népek vezetésére Oroszországot, mint nagyhatalmat

kérték fel. Az angolszász taktika bevált. A cár védőszárnyai alá vette Szerbiát és Montenegrót, ám ezzel együtt a széteső Oszmán Birodalom balkáni területének megszerzése is elérhetőnek tűnt az oroszok számára. Hiszen mi sem volt természetesebb, mint hogy a Balkán népei vallási, kulturális téren az oroszok „testvérei” voltak. Bulgária ortodox vallású volt és cirill betűkkel írt, Bosznia és Hercegovina kevert vallásúak voltak, de az 1908. évi annexió miatt a Monarchia ellenségei. A románok bár nem voltak szlávok, de az ortodox vallást követték. Horvátország és Szlovénia római katolikusok voltak, de szlávok. Követték tehát vélt érdekeik szerint Oroszországot. A cári nagyhatalom pedig hosszas előkészületek után, de *1907-ben* szövetségre lépett Angliával és Franciaországgal.

Európa szövetségi rendszere 1914-ben, a Nagy Háború kirobbanása előtt.
(Zöld: antant–barna: központi hatalmak–világos: semleges országok–wikipédia)

Az antant gyűrűje bezárult a központi hatalmak körül. Az 1879 és 1907 között kialakult szövetségi rendszerek most már csak arra vártak, hogy mikor dördül el a „startpisztoly”. Ez 1914-ben, Szarajevóban megtörtént. A Monarchia haditanácsa Bécsben összeült, ahol az osztrák, cseh, horvát vezető politikusok egységesen a háborúra szavaztak. A Monarchia *Koronatanácsában* az egyetlen ember, aki ellenezte Szerbia megtámadását, az *gróf Tisza István* magyar miniszterelnök volt. Minden erejével elutasította a háborút, mert tudta, hogy az Erdély elvesztésével fog járni. A kétkulacsos román politika miatt akár így, akár úgy, de az ezeréves Magyar Királyság földrajzi, politikai, kulturális egysége veszélybe kerül. A túlnyomó többség azonban leszavazta Tisza Istvánt, így hazánk is háborús ország lett. Meg is kaptuk érte Trianont, amire talán még Tisza István sem gondolt. Már a kortársak is, de az utókor pedig számos bizonyítékkal állíthatta, hogy Tisza az akkori Európa egyik legnagyobb formátumú politikusa volt.

A háború felelősei

Az antant már 1914-től folyamatosan hangoztatta, hogy a háború kirobbantásáért a központi hatalmak a felelősek. Gyakorlatilag talán így volt, de a háttérhatalom pénzvilága nem Berlinben és Bécsben és főleg nem Budapesten tartózkodott, hanem Londonban. Akkor sem volt már titok, hogy az antant, de elsősorban az angolszász hatalmak célja az Osztrák-Magyar Monarchia szétrobbantása. Nem illett bele a tengeri hatalmak érdekeibe a Monarchia, elég volt az egyensúly nyelvének egy meggyengített Németország. (Erre a politikára kísértetiesen hasonlít a 21. század eleji orosz-ukrán konfliktus, majd háború. A háború kirobbantója természetesen ez esetben is az áldozat szerepében mutatkozik.)

A cselszövések mestere *Hartwig*, orosz követ volt, aki Szerbia, Bosznia és Hercegovina mellett Romániát is érdekeltté tette Magyarország területének megcsonkításában. Persze, nyitott ajtót döngetett, de része volt abban, hogy Románia a Nagy Háború négy éve alatt többször is gazdát cserélt. Talán még messzebb ment a gátlástalan háttérpolitikában a francia *Tardieau*, aki közismerten a nyugati pénzügyeket irányító üzleti körök lefizetett embere volt. Tardieau, amikor például Bukarestben egy előadást tartott, arról értekezett, hogy *„Románia Elszász-Lotaringiája Erdély”*. Ez a Tardieau később a Versailles-i békekonferencia főtitkára, majd Franciaország miniszerelnöke lett. Már ekkor nyilvánvaló volt, hogy mely államok törekszenek területszerzésre, s melyek azok, amelyek kénytelenek lesznek védekezésre berendezkedni. A cseh *Benes* és a román *Take Ionescu* még tovább merészkedtek, amikor azt állították, hogy *„Tisza és a magyar nemesek erőszakolták ki a háborút.”* Take Ionescu parttalan gyűlöletében még azt is hozzátette *„Ferenc Ferdinándot Tisza István ölette meg, csak azért, hogy kirobbantsa a háborút.”* Azt nem árt tudni, hogy Ferenc Ferdinánd szintén ismert volt a magyarok iránti mély ellenszenvéről. A Szarajevót megelőző időszakban Sinaia-ban, a román királyi rezidencián vendégeskedve felajánlotta a románoknak Szent István koronáját, a *Szent Koronát*.

Nicholas Hartwig orosz követ, André Tardieau francia politikus, Take Ionescu román politikus

Tisza István politikája a háború éveiben sem változott. Már 1914 augusztusában arra kérte *Burián Istvánt*, a Monarchia közös külügyminiszterét, hogy ajánlja fel a békét az oroszoknak és a franciáknak. Pedig ekkor a központi hatalmak még győzelemre álltak. 1915-ben pedig Tisza személyesen ment Berlinbe, hogy rávegye *II. Vilmos* császárt a béketárgyalásokra. Az elbizakodott németek hallani sem akartak Tisza javaslatáról. 1916-ban Tisza újra személyesen kereste fel a német hadvezetőséget, hogy fejezzék be a háborút, s ne indítsák el a tervezett tengeralattjáró hadműveletet, mert ezzel már az USA-nak is okot adhatnak a beavatkozásra. Nem hallgattak rá ekkor sem.

Üzenet Európának

Európa helyzete, gazdasági, politikai, katonai állapota a 21. század első negyede után talán rosszabb helyzetben van, mint a 20. század elején volt. Annak ellenére van ez így, hogy létezik az *Európai Unió*, hogy élvezzük a *NATO* védelmét, hogy az emberek nem éheznek, s magas technikai színvonal jellemzi az úgynevezett egyszerű polgárok életét is. Ám Európa mai vezetőire is igaz a mondás, amit Napóleon bukása után a francia *Bourbon* dinasztiának tulajdonítanak, hogy *„semmit sem felejtettek és semmit sem tanultak”*. Még ha nem is így igaz, de nagyon találó. Mert az első világháború előtt is a nyugati nagyhatalmak az oroszokkal riogattak, aztán mi lett belőle. Elsőként Napóleon esetét érdemes felidézni, amikor megtámadta Oroszországot. Pedig az ő képességéhez, politikai, katonai zsenijéhez a mai nyugati politikusok egy napon sem említhetők. A Nagy Háborúban a német *II. Vilmos* császár és *Ferenc József* sem voltak a helyzet magaslatán. Aztán odadobták a jobb sorsra érdemes Oroszországot a francia jakobinusok legjobb tanítványának, a kommunista *Leninnek*. Biztos, ami biztos, Lenin utasítására 1918. július 16-17. éjszakáján Jekatyerinburgban, Ipatyev nagykereskedő házban II. Miklóst és egész családját kivégezték. Feleségét, öt gyermekét és a négy szolgáló személyzetet egy kivégzőosztag lemészárolta.

II. Vilmos német császár, Ferenc József osztrák császár, magyar király, II. Miklós orosz cár, Vlagyimir Iljics Lenin Szovjet-Oroszország kommunista vezetője

Az „orosz kártya” a második világháborúban is terítékre került. Azok a politikusok, akik már a Nagy Háborúban is szerepet játszottak, vagy közvetlen utódaik szintén kígyót-békát kiabáltak arra az Oroszországra, amiből ők kreáltak Szovjetuniót. Aztán a nagyra hivatott Harmadik Birodalom, ezúttal az osztrák származású német, *Adolf Hitler* személyében újra nekiment a Szovjetuniónak (Oroszországnak). Az eredményt tudjuk. Katasztrofális vereség, közel ötven millió ember halála. *Sztálin*, a ravasz grúz, a gyűlölt szovjet diktátor, aki sajátjait is nagy előszeretettel küldte a másvilágra, a két vezető angolszász politikus tárgyaló partnere lett. Mind Teheránban, mind Jaltában, mind Potsdamban ott ült az Európa sorsát eligazító három nagy között. Sőt, Potsdamban, a végső tárgyaláson már csak ő maradt, a két angolszász vezető – *Churchill* és *Roosevelt* – lecserélődött.

Véssük emlékezetünkbe ezt a képet. Churchill és Roosevelt a két angolszász vezető, valamint Sztálin, a diktátor. Az úgynevezett „három nagy” partnerként tárgyalt, elsősorban Európa felosztásáról. Nem lesz ez másként a jövőben sem

A 21. század első negyedének végén a nyugati kánon szerint ismét Oroszország és vezetője a „patás ördög”. Az egységesnek tűnő, de messze nem egységes Európa újra harcias hangon ócsárolja Oroszországot, s háborúba akarja hajszolni ellene Európa népeit. Leginkább hangos a már semmiféle birodalomnak nem nevezhető Németország. II. Vilmos poroszos katonaállama, Hitler fegyveres ereje a wehrmacht (véderő) mellett említeni a mai katonakorú német ifjúságot, a kabaré szintjét sem éri el. Őket és Európa többi országának hasonló „felkészültségű” fiatalságát küldenék a frontra? Elképzelni is szörnyű!

Miért beteg és gyenge Európa?

1. Mert feladta *nemzeti önbecsülését*. Nem lehet egy emberi közösség erős, egységes, egészséges, ha nem a saját fajtáját, nem a saját nemzetét tartja a legfontosabbnak. Ez nem jelenti azt, hogy más népeket, más országokat le kell nézni, alsóbbrendűnek kell tekinteni. Szó sincs erről!
2. Mert feladta a *kétezer éves európai kultúráját*, *keresztény hitét*, történelmi gyökereit. Ezek nélkül erejét, a jövő tudatos építését, a következő generációk életképességét elveszítheti.
3. Mert Európa elszenvedett olyan *népirtásokat*, ami meghatározta mai sorsát. Az egyik az *iszlám* (arab-török) terjeszkedés. A másik a közel öt évszázadra visszatekintő *francia politika*.

Bill Werner amerikai iszlám kutató szerint a muzulmánok ezernégyszáz éves történelmük során mintegy hatszáz csatát vívtak. A hódító hadjáratok során *60 millió keresztényt, 10 millió buddhistát* és *120 millió észak-afrikai* népességet irtottak ki. Ázsia, Afrika és Európa területén vallások, őshonos civilizációk tűntek el. Az iszlám hódítók tönkretették a földközi-tengeri civilizáció jelentős részét, hiszen hadjárataik érintették az egykori Római Birodalom szellemi és épített örökségét. (Gondoljunk csak arra, hogy a mai Törökországban, vagy a Közel-Kelet országaiban, azok területén fellelhető görög és római műemlékek milyen védettséget élveznek. Gyakorlatilag semmilyent. Legfeljebb azok, amik turisztikai nyereséget jelentenek.)

Trójai ásatások Törökországban. Epheszosz - Celsus könyvtára

Jeruzsálem Óvárosa. Az ókori Palmüra romjai Szíriában

A muszlim arabok és törökök a másfél évezred során felmérhetetlen emberi és anyagi kárt okoztak többek között a kereszténységnek. Ez ellen egyedül a 11-13. században az európai *keresztes hadjáratok* próbáltak fellépni. Nem sok sikerrel. *Jézus sírját* nem tudták felszabadítani, ráadásul 1453-ban a keleti kereszténység bástyája, Bizánc (Isztambul) is a törökök kezére került. Az ezt követő évtizedekben (például amikor Mohács tragédiája bekövetkezett), a *„legkeresztényibb francia király”,* I. Ferenc a törökkel folytatott előnyös kereskedelmet. A kegyetlen emberirtások sorából ki kell emelni az 1618-1648 között zajló *harmincéves háborút*, ami egyrészt a katolikusok és protestánsok között dúló vallásháború volt. Másrészt azonban a harc a Francia Királyság, a Német-római Császárság és a Habsburg Birodalom között zajlott az európai hegemóniáért. Eközben a keresztény Magyar Királyság szétszakított állapotában nyögte a másfél évszázados török pusztítást.

Keresztes lovag, Bizánc eleste, I. Ferenc

Mohács

Ha a vallásháborúk, az iszlám második nagy hódító hulláma (az első a 8-15. század között zajlott, amikor az arabok megvetették a lábukat az Ibériai félszigeten) nem lett volna elég, a franciák újra gondoskodtak az önpusztításról. A 18-19. századi felvilágosodás vezető „gondolkodói”, élükön *Voltaierrel*, a keresztes hadjáratokat vádolták a vérontással, fanatizmussal és vallási tébollyal. A 7. század óta a már fentebb említett *arab és török pusztítókat mintegy felmentették* bűneik alól, s a keresztények lettek az európai fejlődés kerékkötői. A védekező európai *keresztények lettek a gyilkos agresszorok*. Itt és ekkor kezdődött minden, ami a mai széteső, gyökereit, hitét, erejét vesztett Európát is jellemzi. Az sem jelent semmit Európa magából kifordult vezető rétegének, hogy ma a világon a legtöbb fizikai és szellemi támadás a kereszténységet érinti. A legékesebb példa a muzulmán-keresztény háború 21. századi szakaszára *Szíria* példája. A közel-keleti háború következtében 2015-ben meginduló migráns áradat zöme muszlim, akiket Európa boldogabb fele, a németekkel az élen, tárt karokkal fogadott. Szíria lakosságának több, mint 30 %-a viszont a keresztény vallást követte. Ma ez az arány jó, ha 3-4 % között van. A hiányzó szír keresztények azonban nem Európában, nem a segély kifizető helyeken, hanem a holtak birodalmában kötöttek ki. Ez nem fáj az oly demokratikus németeknek és franciáknak, de láthatóan a többi tengeri hatalomnak sem. Az arab világban már csak mutatóban vannak keresztények. Ilyenek például az Egyiptomban fellelhető kopt keresztények.

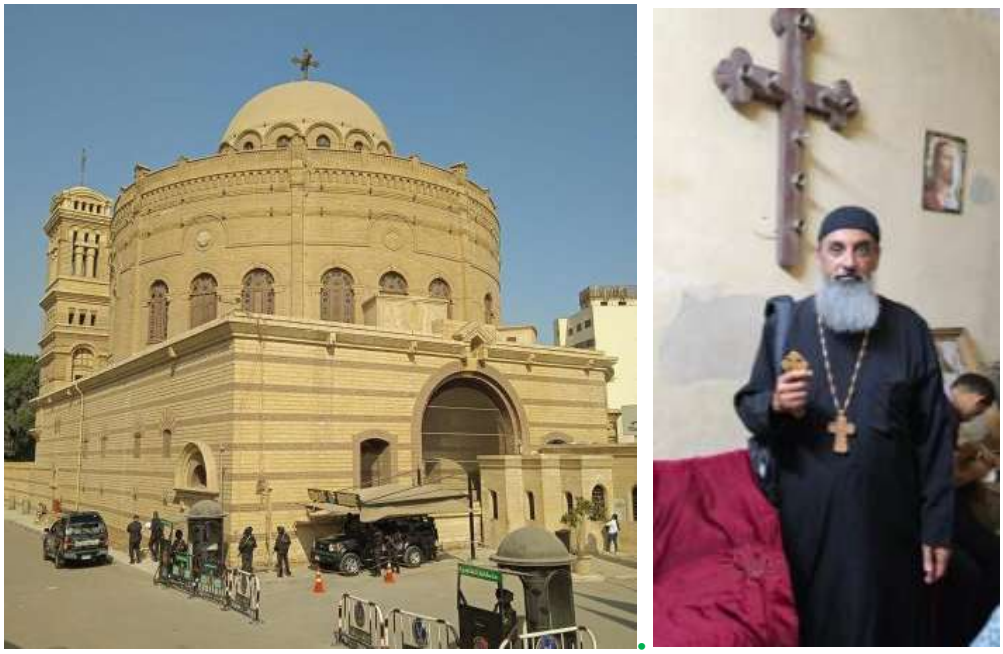

Kopt (keresztény) ortodox templom és kopt ortodox pap Kairóban

Az első világháború kezdete

A 20. század két világháborúja közül a második járt több áldozattal, nagyobb emberi és anyagi pusztítással. Ennek ellenére kijelenthető, hogy az első világháború okozott olyan változásokat, határozta meg elsősorban Európa népeinek sorsát, hogy a második világégés csak folytatása volt az elsőnek. A fent vázolt 21. századi történelmi, vallási, erkölcsi, politikai változások gyökere a több, mint száz évvel ezelőtti történésekre vezethető vissza. A magyar történelem évszázadai fordulatokban gazdag múltjában gyökerezik, de olyan, hogy a háború négy éve alatt négy fronton harcoljanak katonáink, kevés alkalommal fordult elő.

Az **első** hadszíntér *Szerbiában* alakult ki, amikor a Monarchia hadat üzent a szerbeknek a szarajevói merénylet után. A tervezett gyors lerohanás nem sikerült, mert a szerb haderő szívósan ellenállt. A front kiszélesedett, tekintettel arra, hogy a háborúba belépett *Montenegró,* majd a másik oldalon *Bulgária* és a *Német Császárság* is. Ezt követően az antanthatalmak is hadat üzentek, így már 1914-ben a frontvonal a *Duna-Száva* vonalánál húzódott. Szerbia 1915-ben bár kapitulált, de a *Balkán hadművelet* csak 1916-ban ért véget, amikor nagy véráldozatok árán, de a frontvonal elérte *Görögország* határát. A központi hatalmak Szerbia és Montenegró teljes területét megszállták.

Radomir Putnik tábornok, a 180.000 fős szerb hadsereg főparancsnoka. A szerb hadsereg maradéka Korfu szigetére menekült, ahol a király kormányt alakított

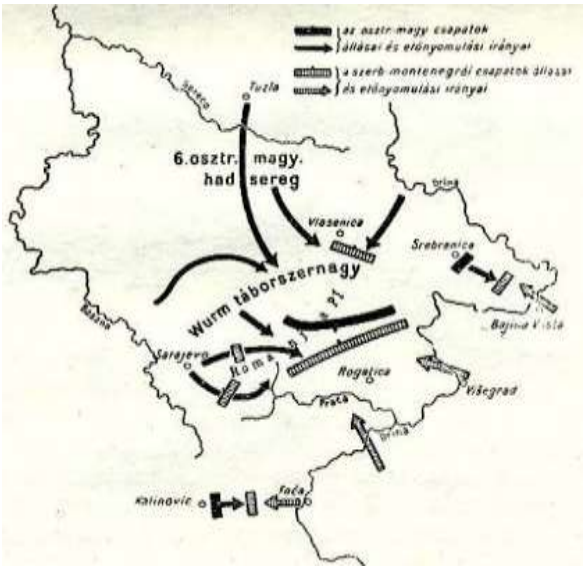

Hadműveletek a Balkánon 1914-1915-ben (wikipedia). A szerb frontra induló szabadkai huszárok (Kajon Árpád gyűjteménye)

A **második** hadszíntér az *orosz front* volt, amelyen felvonult a cári hadsereg, ami a létszámát tekintve a legnagyobb haderőnek számított. Még ha nem is a legkorszerűbb fegyverekkel voltak felszerelve, de az orosz hadsereg óriási területet volt képes átfogni. (Az orosz front megnyitása hozzájárult a szerbek szívós ellenállásához a Balkánon, akik bíztak az oroszok segítségében.) Az orosz frontra – a magyar történetírásban – „galíciai frontra" egyre több magyar és osztrák katonát kellett átirányítani, ami részben mentesítette a szerbeket.

Orosz gyalogság. Az orosz fronton a legvéresebb harcok a galíciai területeken zajlottak. Muhr Ottmár ezredes a limanovai csata hőse

A limanovai csata térképe. Magyar gyalogos honvédek a galíciai fronton

A háború előtt éles viták zajlottak arról, hogy a modern hadviselésben van-e helye a *huszárságnak*, amikor már a magyar egységek is egyen bakaruhában vonultak be a honvédseregbe. Ráadásul a drága, színes, álcázásra alkalmatlan huszárviselet mintegy célpontul szolgálhat a gépfegyvereknek. A *10. Vilmos-huszárezred* és a *9. Nádasdy-huszárezred,* ez utóbbi Sopronból mégis így vett részt a harcokban. Mint ahogy *Kozma Miklós* főhadnagy írta *„A többi fegyvernem tábori egyenruhában indul, mi, lovasság a gyönyörű békeuniformisban, viaszosvászonnal bevont csákó, aranyzsinóros kék atilla, világoskék mente, veres nadrág”.* A huszárok 1914 augusztus végére foglalták el helyüket a galíciai fronton. Kezdeti kisebb sikerek után aztán beindult az orosz „gőzhenger”. Októberben már a Kárpátokig hátráltak a Monarchia osztrák és magyar egységei. November végén, a tél kezdetekor pedig megkezdődött *Przemysl* ostroma. Az oroszok már Krakkó bevételére készültek. Ráadásul már elesett *Bártfa* és *Homonna*, amely városok a történelmi Magyar Királyság területén feküdtek. A galíciai front legvéresebb időszaka 1914. december 3-án kezdődött egy osztrák támadással, ami aztán rövid idő elteltével elhalt. Ugyanakkor erőteljes orosz támadás indult meg *Limanova* irányába.

A przemysli erődrendszer egy szakasza. Itt harcoltak a magyar honvédek és huszárok, itt halt meg 1917-ben Gyóni Géza költő. Svejk szobra Przemysl belvárosában. Egy ládán ül, amin a Monarchia minden nyelvén a „lőszer" felirat olvasható. Mintha a jókedélyű cseh közkatona fel sem fogná a vérzivataros háború poklát. A Prezemysl emlékmű Budán, a Margit híd lábánál

Limanova december 7-én elesett, a magyarok a *jabloncei* gerincre vonultak vissza. *Conrad von Hötzendorf* a Monarchia csapatainak vezérkari főnöke azt tervezte, hogy éket vág az orosz haderőbe. Ez azonban visszájára fordult. Az oroszok harapófogóba zárták az osztrák-magyar hadsereg jobb szárnyát. Az oroszok szabad utat nyitottak maguknak a Kárpátokon át a *Magyar Királyság* felé. Ez a tudat sokszorozta meg a magyar huszárok harci lendületét és erejét. A jabloncei meredek dombokon még lövészárkot sem lehetett ásni. Erre már nem volt idő, a magyar csapatok december 8-án indultak meg, hogy zavarják az orosz csapatok felfejlődését. A cári hadsereg támadásba lendült, hogy elfoglalja a *jabloncei* gerincet, ami végzetes lett volna, elsősorban a magyarok számára.

A 9. Nádasdy-huszárezred mai hagyományőrzői eredeti felszereléssel (hmzrinyi.hu). Muhr Ottmár mellszobra Sopronban

A *sorsdöntő csatára december 11-én* került sor. Óriási volt a tét! Hiszen, ha itt áttörtek volna az oroszok, az Krakkó elesésével, a galíciai front elvesztésével, a déli front összeomlásával járt volna. Ebben a helyzetben került sor a limanovai csatára, amelyben az osztrák *Joseph Roth* tábornok 3. osztrák hadserege és a magyar honvédek álltak szemben az orosz túlerővel. A *Nádasdy-huszárok* lovukról leszállva, gyalogosan vették fel a közelharcot az oroszokkal. Lövészárok, gyalogsági ásó, szurony, kard hiányában szinte puszta kézzel harcoltak, s szó szerint a hazaszeretet hajtotta őket. Puskatussal, szíjjal, karabéllyal estek neki az ellenségnek. Mint ahogy *Hertelendy Miklós* írta levelében a feleségének *„… mi, a lovasság oldottunk meg egy olyan feladatot, amelyhez nagyon sok gyalogság kellett volna. Huszárjaink egytől egyig hősiesen küzdöttek, gyalogsági rohamokat védtünk ki, sőt rohamra is indultunk gyalog, karabély tusával, szurony ellen.”* A döntő csata napján az oroszok már hajnali öt órakor erős tüzeléssel rohamoztak, s a Vilmos-huszárokat kivetették állásaiból. Ebben a súlyos helyzetben érkeztek meg a Nádasdy-huszárok, *Muhr Ottmár* vezetésével, aki így buzdította csapatát: *„Huszárok utánam, huszárok előre! Gyertek, fiúk!”*

A huszár fegyvernem utolsó nagy és sikeres rohama az első világháború során. Muhr Ottmár ezredes soproni szobortalapzatán olvasható felirat

Muhr ezredes már az első összecsapásban két halálos lövést kapott, de több tiszttársa is holtan maradt a csatatéren. A gyalogos huszárok visszafoglalták az eredeti állásaikat, s még aznap tizenöt orosz támadást vertek vissza. Ez az ütközet magyar sikerrel végződött. A *9. huszár hadosztály* mellett a *miskolci, kassai* és *debreceni* zászlóaljak is kitűntek bátorságukkal. A katonák sokszor napokig a -20 fokos hidegben, hóban, sárban, fagyban, de kitartottak a hegyes terepen. Egy német haditudósító jegyezte le: *„A honvéd kitartott, még akkor is, amikor a hó már eltakarta a sebesülteket.”*

Kézitusa a magyar huszárok és az orosz gyalogosok között. Szurmay Sándor a Nagy Háború egyik hőse

A csatában 1200 katona, zömmel magyar honvéd esett el. Az oroszok vesztesége 3400 főre tehető. A limanovai ütközetben a magyar huszárság példátlan helytállása megmentette Krakkót és a környező településeket, s ezzel megakadályozta, hogy az oroszok bekerítsék a Monarchia csapatait. Hozzá kell tenni, hogy a magyar

huszárság hősiessége annál inkább elismerése méltó, hogy tudjuk, a Monarchia hadvezetése hibát hibára halmozott. Az orosz gőzhenger Limanova után megtorpant, s visszavonult a Kárpátoktól, a magyar határtól.

Az 1914-1915 fordulóján zajló frontharcokban *Szurmay Sándor* hadteste (*Korps Szurmay*) is jelentős szerepet játszott. A Szurmay irányította hadcsoport, élén a 38. honvéd hadosztállyal, 1914-1915 fagyos, hóviharos telén az Uzsoki-hágónál verte vissza többször is az oroszok betörését. Az orosz haderő, élén a *Sztrij* hadtesttel, egyre több katonát vezényelt az Uzsoki-hágó bevételére, amit Szurmay honvédei minden alkalommal megakadályoztak. A *dunajeci* osztrák-magyar győzelem hírére aztán a Kárpátok egész vonulatán leállt az orosz támadás. Eközben a nyugdíjból visszahívott német *Hindenburg* a *Mazuri-tavaknál* fényes győzelmet aratott. Ez is hozzájárult ahhoz, hogy az oroszok visszavonultak a Kárpátoktól. A központi hatalmak ezt követően a déli orosz frontra összpontosították erejüket.

Ezt megelőzve azonban 1915. március 22-én, hat hónapon át tartó küzdelem után *elesett Przemysl* erődje. Az oroszok már Máramaros vidékét is veszélyeztették. Ez is hozzájárult ahhoz, hogy a mindig a győztesekhez igazodó románok az antant oldalára álltak. Hasonló volt a helyzet Olaszország esetében is. Hiszen Róma a központi hatalmak szövetségese volt. Ennek ellenére Olaszország 1915-ben, az antant oldalára állt. Az átállásoknak azonban ára volt. Romániának Erdélyt, Olaszországnak Tirolt és a dalmát partvidéket ígérték oda az antant vezetői. A románok a bukaresti, az olaszok a londoni „titkos szerződés” aláírásával váltak eredeti céljuk elárulóivá.

Európa térképe 1914-ben. A szász-porosz születésű August von Mackensen német császári tábornagy, az első világháború egyik legsikeresebb hadvezére. Ahol a központi hatalmak vesztésre álltak, oda Mackensent, az utolsó Fekete Huszárt küldte a császári vezérkar

A gorlicei áttörés

1915. május 2-án a *Mackensen* tábornok által irányított német és osztrák hadsereg Gorlice mellett áttörte az orosz frontot, így a cári csapatok visszavonultak. A már korábban is említett Szurmay-hadcsoport 1915 májusában részt vett a *gorlicei* áttörésben. A magyar tábornok győzelmeket aratott Tarnównál, Homonnánál, valamint Zemplén vármegye több településénél. Egy időre megszűnt az orosz nyomás, a központi hatalmak rendezhették soraikat.

Mackensen a német és osztrák-magyar hadseregek összevonása után mintegy *200.000* fővel rendelkezett, de az összes frontkatonaság létszáma meghaladta a *350.000* főt. Mackensen 1915. április 21-27. között előkészítette a támadást, s május 2-án Gorlice mellett áttörte az orosz vonalakat. A következő napokban a központi hatalmak serege *visszafoglalta Przemysl erődjét*, majd Lembergnél vonta össze a csapatait. Az oroszok a Prut és a Dnyeszter folyók közé szorultak vissza. II. Miklós cár megtiltotta a további visszavonulást, tekintettel a román és olasz titkos tárgyalások kimenetelére. Az előnytelen hadi és földrajzi helyzetben levő oroszok ennek eredményeképpen mintegy *400.000 főt veszítettek*, csak 1915 májusában.

Orosz hadifoglyok vonulása 1915-ben a fogolytábor felé

A német, osztrák és magyar győzelmek ellenére, az előzetes titkos tárgyalások és területi ígéretek következtében a központi hatalmak harmadik kulcsállama, *Olaszország 1915. május 23-án* az *antant oldalán* lépett be a háborúba. Olaszország ezt megelőzően nem nyitott frontot, bár a Franciaország elleni haditervek már készen álltak.

A gorlicei áttörés és az ahhoz kapcsolódó frontvonalak a Baltikumtól a Kárpátokig terjedtek (wikipédia)

Amikor kiderült, hogy Németország villámháborús terve a francia fronton elbukott, *Conrad von Hötzendorf* ebben a helyzetben a keleti fronton akarta kivívni a végső győzelmet. A cél az volt, hogy a központi hatalmak csapatait, ha a keleti (orosz) fronton már győzelmet arattak, átirányíthassák a nyugati hadszíntérre. Az orosz fronton azonban a meglepetésnek szánt ellentámadás kevés híján a Monarchia csapatainak katasztrofális összeomlásához vezetett. *Alekszej Bruszilov*, a cári haderő déli hadseregének főparancsnoka átlátta a Monarchia haditervét.

A Bruszilov-offenzíva

Hötzendorf elképzelése az volt, hogy Krakkó és Limanova közötti orosz éknél ellentámadásba lendül és a Visztula folyóba szorítja az orosz hadsereg balszárnyát. Közben azonban Bruszilov az orosz főerőket a Kárpátoktól áthelyezte egy Krakkó elleni támadásra. Négy hadsereg tartozott a keze alá.

Conrad von Hötzendorf a Monarchia haderejének vezérkari főnöke. A Bruszilov offenzíva során fogságba került magyar és osztrák katonák (francia propagandakép). Alekszej Bruszilov lovassági tábornok, az orosz cári haderő tisztje

Bruszilov annak ellenére – szemben a másik három frontparancsnokkal – hogy a nagy vereségek után létszámhátrányban voltak, kész volt támadást indítani a német-osztrák-magyar csapatok ellen. 1916. június 4-én Bruszilov nagy erejű, taktikai szempontból is egy jól előkészített, nem várt támadást indított, aminek következtében az osztrák-magyar frontszakasz felbomlott. Június közepére az oroszok előtt már szabaddá vált az út Lemberg és a Kárpátok felé. A váratlan siker titka az volt, hogy Bruszilov új taktikai módszert alkalmazott. A csapatokat láncszerűen összefogta, legfeljebb száz méteres távolságok és nem kilométeres „senki földjei" voltak a támadó arcvonalban. Az alapos tűzérségi előkészítés után pedig az orosz gyalogos katonák közelről rohamozták meg az ellenséges állásokat, nem hosszú, fárasztó rohammal kezdtek. Továbbá nem az erős sáncokra, hanem az ellenség gyenge pontjaira koncentráltak a rohamegységek. Így érte el az orosz hadsereg a mélységi behatolást.

A Bruszilov-offenzívában szuronyos rohammal támadó orosz gyalogság

A Bruszilov offenzíva után ejtett osztrák és magyar hadifoglyok.

Ez volt a nevezetes *Bruszilov-offenzíva*, ami 1916-ban az oroszok győzelmét eredményezte a keleti fronton. Az antant mintegy követelte Romániától, hogy támadja meg Magyarországot Erdély hágóin keresztül. Az antant orosz csapatok átirányítását ígérte Bukarestnek, de a cári hadsereg oly mértékben kimerült, hogy a románok hatékony támogatása elmaradt.

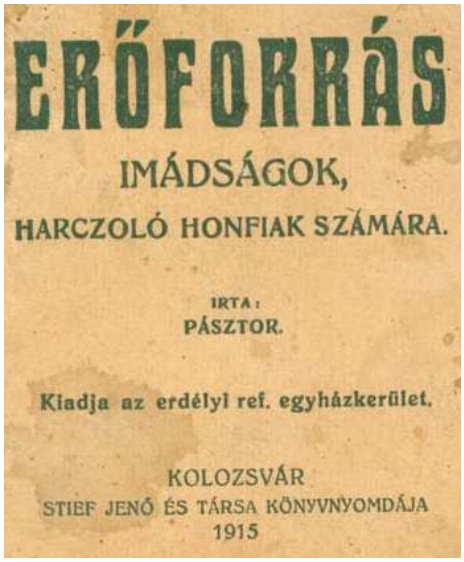

A fronton elesett magyar és orosz katonák közös emlékhelye. A magyar honvédek egy 14 imádságot tartalmazó füzetből is meríthettek erőt

A román betörés – 1916. augusztus 27.

Az *erdélyi hadjáratnak* nevezett, az antant által kierőszakolt és támogatott román betörés inkább hasonlított egy rablóhadjárathoz, mint katonai hadműveletekhez. Az 1916. augusztus 27-én kezdődő offenzíva során három román hadsereg lépte át a Kárpátok keleti hágóit. Nagy terveik között szerepelt Budapest elfoglalása. Megszállták a keleti székely medencét, de tovább nem jutottak. Az attak 1916. október 25-ig tartott, amikor magyar katonák német segítséggel kizavarták a betolakodókat. (*Részletesebben a következő fejezetben*.)

Az Erdélybe bevonuló románok és az ellenállást vezető 51. magyar honvéd hadosztály rohamosztaga

Bánhegyi Ferenc

(Folytatjuk)